

นักรศึกษาต่างชาติที่ศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา ในประเทศไทย พ.ศ. 2554 – 2555

ธีระพงศ์ ลันติภาพ*

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาคุณลักษณะของนักรศึกษาต่างชาติที่ศึกษาระดับปริญญาโทและเอกในประเทศไทยในด้านประเทศภูมิลำเนาของนักรศึกษา สถาบันที่เลือกศึกษา และแหล่งทุนของนักรศึกษา โดยศึกษาจากข้อมูลทุติยภูมิที่เป็นการสำรวจนักรศึกษาต่างชาติในสถาบันอุดมศึกษา ระหว่างเดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2554 – กรกฎาคม พ.ศ. 2555 ดำเนินการโดยสำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา (สกอ.) พบว่าเป็นนักรศึกษาระดับปริญญาโท 3,380 คน และระดับปริญญาเอก 721 คน จากสถาบันอุดมศึกษาทั้งหมด 107 แห่ง นักรศึกษาระดับปริญญาโทเป็นนักรศึกษาจีนมากที่สุดร้อยละ 22 รองลงมาคือนักรศึกษาลาวร้อยละ 13 และพม่าร้อยละ 11 นักรศึกษาระดับปริญญาเอกเป็นนักรศึกษาอินโดนีเซียมากที่สุดร้อยละ 14 รองลงมาคือจีนร้อยละ 11 และลาวร้อยละ 10 สถาบันอุดมศึกษาที่นักรศึกษาต่างชาติเข้ามาเรียนมากที่สุดในระดับปริญญาโทคือมหาวิทยาลัยมหิดลร้อยละ 12 รองลงมาคือมหาวิทยาลัยอัสสัมชัญร้อยละ 10 และจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยร้อยละ 10 ในระดับปริญญาเอกคือมหาวิทยาลัยมหิดลร้อยละ 19 รองลงมาคือจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยร้อยละ 15 และมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ร้อยละ 11 แหล่งทุนที่สำคัญตามลำดับคือทุนหน่วยงานไทย ทุนหน่วยงานต่างประเทศ และทุนส่วนตัว

คำสำคัญ: นักรศึกษาต่างชาติ บัณฑิตศึกษา ทุนหน่วยงานไทย ทุนหน่วยงานต่างประเทศ ทุนส่วนตัว

* อาจารย์ประจำ สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล

International Students for Graduate Level Education in Thailand: 2011 – 2012

*Thirapong Santiphop**

Abstract

The objective of this article is to study the characteristics of international students who were studying at the graduate level in Thailand in 2012 in terms of their countries of origin, educational institution, and scholarship status. This study draws upon secondary data from a survey of international students in Thailand, enrolled during July 2011 – July 2012, conducted by the Office of the Higher Education Commission (OHEC). The results show that there were 3,380 master's and 721 doctoral degree students studying in 107 higher education institutions. The three most common home countries of master's degree students are China, Lao PDR, and Myanmar, or 22%, 13%, and 11%, respectively. The most common country of origin for doctoral students was Indonesia, China and Lao PDR, or 14%, 11%, and 10%, respectively. The most common institutions for master's degree include Mahidol University (12%), Assumption College (10%) and Chulalongkorn University (10%). Popular institutions for doctoral degree students include Mahidol University (19%), Chulalongkorn University (15%), and Prince of Songkla University (11%). Important funding sources for their education are Thai scholarships, overseas scholarships and self-funding.

Keywords: International student, Graduate level, Thai scholarship, Overseas scholarship, Self-funding

* Lecturer, Institute for Population and Social Research, Mahidol University

บทนำ

ในปัจจุบันสถานการณ์และการพัฒนาของการศึกษานานาชาติในประเทศไทยในระดับอุดมศึกษาได้มีการพัฒนาอย่างก้าวกระโดดและเติบโตอย่างต่อเนื่องตามกระแสโลกที่มีการพัฒนาทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศอย่างกว้างขวาง และเชื่อมโยงกับนานาชาติได้รวดเร็วและมีความสะดวกขึ้น โดยเฉพาะทางด้านการศึกษา (มัทนา, 2558) การเผยแพร่ข่าวสารการศึกษาของสถาบันการศึกษาในประเทศไทยได้มีการขยายเครือข่ายทางด้านการศึกษานานาชาติเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะการร่วมมือกันระหว่างสถาบันการศึกษาในระดับอุดมศึกษาเพื่อการแลกเปลี่ยนนักศึกษาระหว่างประเทศ มีมากขึ้น ในขณะที่ประเทศไทยก็มีการร่วมมือทางด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมและเชื่อมโยงกับการศึกษากับต่างประเทศ ดังเช่น มีการรวมกลุ่มของประเทศสมาชิกอาเซียนเพื่อการร่วมมือทางด้านการศึกษา นอกจากอาเซียนก็มีการร่วมมือกันทางการศึกษาอย่างกว้างขวางในภูมิภาคเอเชียและแปซิฟิกตลอดจนภูมิภาคอื่น โดยมีการแลกเปลี่ยนนักศึกษาในโครงการแลกเปลี่ยนต่างๆ ของสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาในประเทศไทยกับต่างประเทศ การมีหลักสูตรนานาชาติที่ใช้ภาษาอังกฤษในการเรียนการสอนและเปิดการเรียนการสอนในหลายสาขาวิชา (ภักธินดา, 2558; มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, 2558) เพื่อดึงดูดนักศึกษาต่างชาติได้และเพิ่มจำนวนนักศึกษาต่างชาติในไทย นอกจากนี้ นักศึกษาต่างชาติที่มาศึกษาในสถาบันการศึกษาในไทยหลายแห่งก็อยู่ภายใต้การสร้างเครือข่ายและเชื่อมโยงทางด้านการเรียนการสอนกับสถาบันการศึกษาในต่างประเทศ และสถาบันการศึกษาในต่างประเทศก็มีเครือข่ายในประเทศไทยด้วย ซึ่งเป็นการเชื่อมโยงกันหลายบริบทนอกเหนือจากการเรียนการสอน การปฏิบัติการร่วมกัน ทางด้านการวิจัยและร่วมมือทางด้านวัฒนธรรม (ผู้จัดการออนไลน์, 2558; กรมส่งเสริมการค้าส่งออก, 2558)

ประเทศไทยได้เปรียบเพราะอยู่ระหว่างกลางของกลุ่มประเทศเพื่อนบ้านอาเซียน คือ ลาว พม่า กัมพูชา มาเลเซีย และเวียดนาม และในสถานะที่กลุ่มอาเซียนกำลังอยู่ในช่วงการเตรียมการเพื่อรวมตัวเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน โดยไทยมีการพัฒนาการศึกษาในระดับอุดมศึกษาที่มีการเรียนการสอนเป็นหลักสูตรนานาชาติ โดยเฉพาะในระดับบัณฑิตศึกษามากอย่างต่อเนื่อง (Chang, 2004) ซึ่งในปัจจุบันประเทศไทยมีสถาบันอุดมศึกษาทั้งของรัฐและเอกชนจำนวน 107 แห่งทั่วประเทศที่มีนักศึกษาจากต่างประเทศแยกเป็นสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ 64 แห่ง และสถาบันอุดมศึกษาของเอกชน จำนวน 43 แห่ง (สำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา, 2557) โดยมีหลักสูตรนานาชาติจำนวน 844 หลักสูตร ที่มีความพร้อมในการที่จะรองรับนักศึกษาจากต่างประเทศ

ความเป็นนานาชาติของสถาบันการศึกษาและการเป็นประเทศที่ไม่ข้อจำกัดทางด้านศานาและวัฒนธรรมในไทยก็อาจเป็นแรงดึงดูดให้นักศึกษาจากต่างประเทศมีความสนใจที่จะเข้ามาศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาของประเทศไทยมากขึ้น (วัลย์, 2555; ธาวิณี, 2554) และมีแนวโน้มว่านักศึกษาต่างชาติจะเข้ามาศึกษาในไทยเพิ่มขึ้นในระดับปริญญาโทและเอก ดังเช่นในปีการศึกษา 2551 มีนักศึกษาต่างชาติระดับปริญญาโท ร้อยละ 16 และระดับปริญญาเอกร้อยละ 2 เพิ่มเป็นร้อยละ 23 ในระดับปริญญาโท และร้อยละ 4 ในระดับปริญญาเอก ในขณะที่ระดับปริญญาตรีและระดับประกาศนียบัตรกัลบัลดลง โดยลดลงจากร้อยละ 65 และร้อยละ 14 เป็นร้อยละ 61 และร้อยละ 9 ในปีการศึกษา 2555 (สำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา, 2551; สำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา, 2557) อันเนื่องมาจากการขยายเครือข่ายของสถาบันการศึกษาในไทยและต่างประเทศเพื่อรองรับการขยายและการพัฒนาการศึกษานานาชาติตามที่กล่าวมา บริบทคุณลักษณะนักศึกษาต่างชาติระดับปริญญาโทและเอกในไทยเป็นประเด็นที่น่าสนใจต่อการศึกษาและวิเคราะห์ ทั้งนี้เพื่อให้เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการศึกษานานาชาติ เพราะเป็นการนำเงินตราต่างประเทศเข้ามาประเทศไทยซึ่งส่งผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมโดยรวม (บัญญัติ, 2546)

บทความนี้มีจุดประสงค์เพื่อศึกษาคุณลักษณะของนักศึกษาต่างชาติระดับบัณฑิตศึกษาในเรื่องประเทศที่เป็นภูมิสำเนา สถาบันที่เลือกศึกษา และแหล่งทุนการศึกษา

ข้อมูลที่ใช้วิเคราะห์และวิธีการศึกษา

ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาของบทความนี้ เป็นข้อมูลทุติยภูมิที่ได้จากการเก็บและรวบรวมข้อมูลของสำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา (สกอ.) ที่ทำการสำรวจข้อมูลนักศึกษาต่างชาติจากสถาบันอุดมศึกษา ระหว่างเดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2554 – เดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2555 โดย สกอ. ขอความร่วมมือให้สถาบันอุดมศึกษาในสังกัดทุกแห่งนำส่งข้อมูลการสำรวจ ซึ่งสอบถามเกี่ยวกับระดับการศึกษา สาขาวิชาที่เรียน และแหล่งเงินทุนที่สนับสนุนค่าใช้จ่ายในการศึกษา ข้อมูลจะเป็นรายงานการศึกษาในภาพรวมที่เป็นตารางข้อมูลเชิงเปรียบเทียบระหว่างปีต่างๆ เช่น การเปรียบเทียบจำนวนนักศึกษาต่างชาติระหว่างปีการศึกษา

วิธีการศึกษาในบทความนี้เป็นการศึกษาวิเคราะห์เฉพาะในส่วนของนักศึกษาต่างชาติในระดับปริญญาโทและเอกเท่านั้น โดยในการศึกษาเป็นการคำนวณตัวเลขจากตารางข้อมูลและเสนอผลการวิเคราะห์แบบบรรยาย (Descriptive analysis) ในประเด็นหลักที่ต้องการศึกษาคือ นักศึกษาต่างชาติมาจากประเทศอะไร ศึกษาที่สถาบันการศึกษาใด และทุนอะไรที่ใช้ในการศึกษา

ความน่าเชื่อถือของข้อมูล

ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษานี้เป็นข้อมูลเชิงสำรวจที่จัดทำโดย สกอ. โดยที่วิธีการสำรวจข้อมูลได้ใช้วิธีส่งแบบสอบถามไปให้สถาบันอุดมศึกษาในสังกัดทุกแห่ง และสถาบันอุดมศึกษาดังกล่าวก็ได้ตอบแบบสอบถามแล้วส่งกลับข้อมูล และจากการรายงาน สกอ. ได้รับความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นอย่างดี (สำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา, 2557) ดังนั้น จึงประเมินได้ว่าข้อมูลดังกล่าวนี้มีความน่าเชื่อถือและสามารถวิเคราะห์ศึกษาเพิ่มเติมได้

ผลการศึกษา

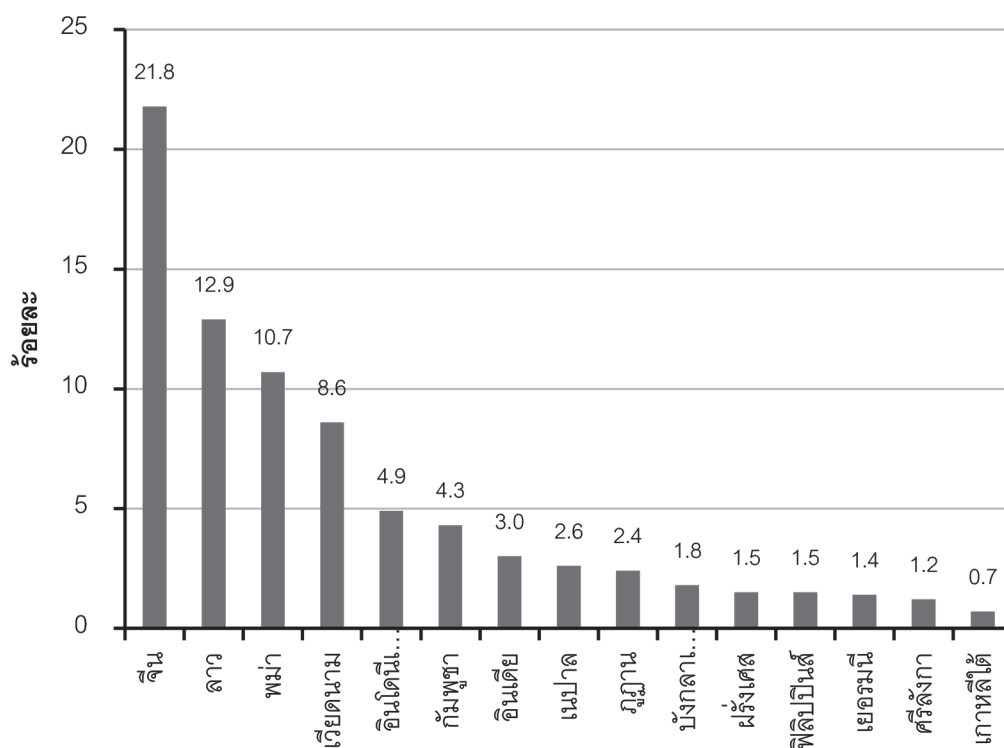
นักศึกษาต่างชาติมาจากประเทศอะไร?

ผลการวิเคราะห์นักศึกษาต่างชาติที่มาศึกษาระดับปริญญาโทในประเทศไทยมีจำนวนทั้งหมด 3,830 คน โดยมาจากประเทศต่างๆ จำนวน 87 ประเทศ จากทั้งหมดจำนวน 135 ประเทศที่มีนักศึกษาต่างชาติมาศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาของไทยระดับต่างๆ (นักศึกษาต่างชาติมาศึกษาในระดับประกาศนียบัตร ปริญญาตรี ประกาศนียบัตรบัณฑิต ปริญญาโท และปริญญาเอก) นักศึกษาต่างชาติส่วนมากเป็นนักศึกษาจากเอเชีย (Asia) เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Southeast Asia) และเอเชียใต้ (South Asia) นักศึกษาต่างชาติที่มาศึกษาในไทย

ร้อยละ 79 ของทั้งหมดอยู่ใน 15 ประเทศลำดับต้นๆ ที่มีนักศึกษามาเรียนในไทยมากที่สุด ส่วนมากจะเป็นประเทศเพื่อนบ้านที่อยู่ใกล้กับประเทศไทย โดยแยกเป็นนักศึกษาจากอาเซียน 6 ประเทศคือ พม่า อินโดนีเซีย เวียดนาม ฟิลิปปินส์ ลาว และกัมพูชา รองลงมาเป็นนักศึกษาจากเอเชียใต้ 4 ประเทศคือ อินเดีย ศรีลังกา เนปาล และบังกลาเทศ มาจากเอเชียตะวันออก 3 ประเทศ คือ จีน เกาหลีใต้ และภูฏาน และมาจากยุโรป 2 ประเทศ คือ เยอรมนี และฝรั่งเศส ที่เหลืออีกร้อยละ 21 ในจำนวน 72 ประเทศเป็นนักศึกษาต่างชาติที่มาจาก เอเชีย ยุโรป อเมริกา และแอฟริกา

นักศึกษาต่างชาติมาจากจีนมีมากที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับทุกประเทศที่มาศึกษาในไทย แยกเป็นนักศึกษาต่างชาติจากประเทศจีนร้อยละ 22 เป็นลำดับที่ 1 ซึ่งมากกว่าลำดับที่ 2 คือ ลาว (ร้อยละ 13) เกือบ 2 เท่า พม่า ร้อยละ 11 เวียดนามร้อยละ 9 อินโดนีเซียร้อยละ 5 กัมพูชา อินเดีย และเนปาลร้อยละ 3 ภูฏาน บังกลาเทศ ฝรั่งเศส และฟิลิปปินส์ร้อยละ 2 เยอรมนี ศรีลังกาและเกาหลีใต้ร้อยละ 1 (รูป 1)

รูป 1 ร้อยละของนักศึกษาต่างชาติมากที่สุด 15 ลำดับประเทศแรก ที่ศึกษาระดับปริญญาโทในไทย

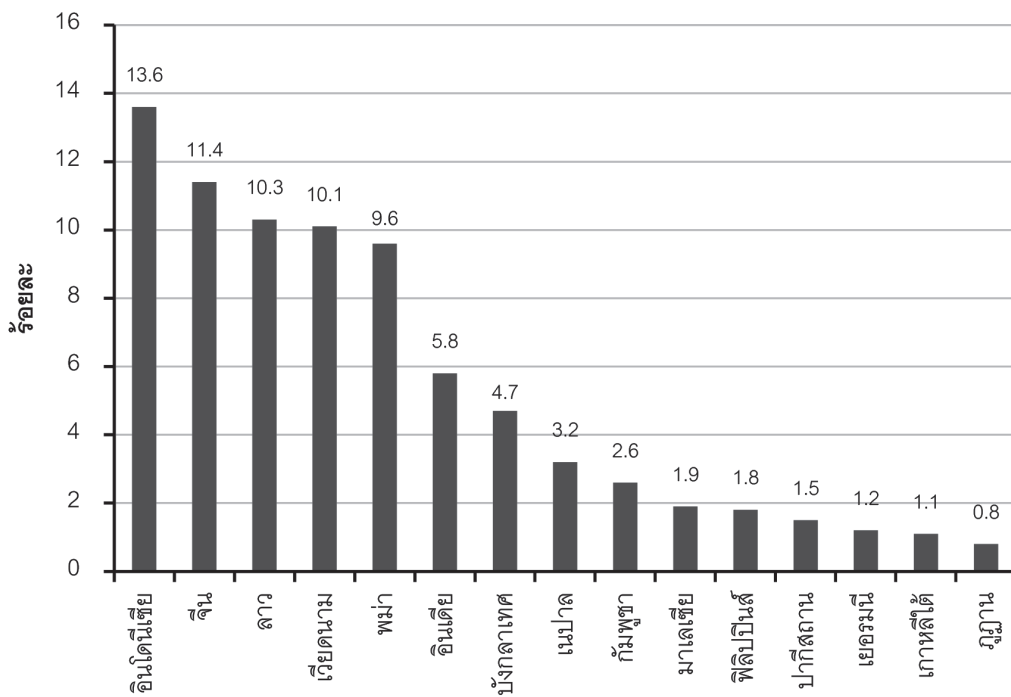

สำหรับนักศึกษาต่างชาติระดับปริญญาเอกในไทยนั้นมีจำนวนทั้งหมด 721 คน โดยมาจากประเทศต่างๆ 63 ประเทศ จากทั้งหมดจำนวน 135 ประเทศที่มีนักศึกษาต่างชาติมาศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาของไทยระดับต่างๆ นักศึกษาต่างชาติส่วนมากมาจากเอเชีย เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และเอเชียใต้ นักศึกษาต่างชาติที่มาศึกษาในไทย ร้อยละ 80 ของทั้งหมดอยู่ใน 15 ประเทศลำดับต้นๆ ที่มีนักศึกษามาเรียนในไทยมากที่สุด ส่วนมากจะเป็นประเทศเพื่อนบ้านที่อยู่ใกล้กับประเทศไทย โดยแยกเป็นนักศึกษาจากอาเซียน 7 ประเทศคือ พม่า อินโดนีเซีย เวียดนาม

ฟิลิปปินส์ ลาว กัมพูชา และมาเลเซีย รองลงมาเป็นนักศึกษาจากเอเชียใต้ 4 ประเทศคือ อินเดีย ปากีสถาน เนปาล และบังกลาเทศ มาจากเอเชียตะวันออก 3 ประเทศ คือ จีน เกาหลีใต้ และญี่ปุ่น และมาจากยุโรป 1 ประเทศ คือ เยอรมนี ที่เหลืออีก ร้อยละ 20 ในจำนวน 48 ประเทศเป็นนักศึกษาต่างชาติที่มาจาก เอเชีย ยุโรป อเมริกา และ แอฟริกา

ประเทศที่มีนักศึกษาเข้ามาศึกษาในไทยมากที่สุด 15 ลำดับประกอบด้วย อินโดนีเซียร้อยละ 14 จีน ร้อยละ 11 ลาว เวียดนาม และพม่าร้อยละ 10 อินเดียร้อยละ 6 บังกลาเทศร้อยละ 5 เนปาลและ กัมพูชาร้อยละ 3 มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ และปากีสถานร้อยละ 2 เยอรมนี เกาหลีใต้ และญี่ปุ่นมีเพียงร้อยละ 1 เท่านั้น (รูป 2) จากผลการศึกษา พบว่านักศึกษาชาวอินโดนีเซียมีมากที่สุดในจำนวนนักศึกษาต่างชาติทั้งหมดในระดับปริญญาเอก ซึ่งมีความต่างกับลำดับที่สองคือประเทศจีนไม่มากนัก โดยมีส่วนต่างเพียงร้อยละ 2 เท่านั้น ลำดับที่ 3 ลาว ลำดับ ที่ 4 เวียดนาม และลำดับที่ 5 พม่า มีขนาดนักศึกษาที่ใกล้เคียงกัน

รูป 2 ร้อยละของนักศึกษาต่างชาติมากที่สุด 15 ลำดับประเทศแรก ที่ศึกษาระดับปริญญาเอกในไทย

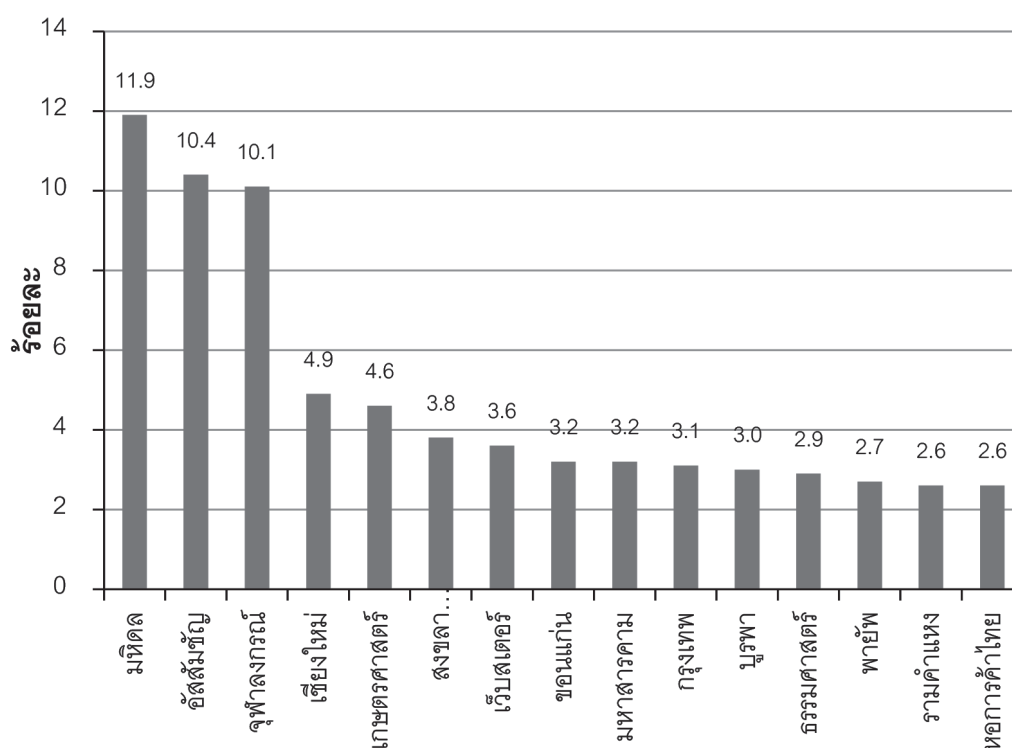

ศึกษาที่สถาบันการศึกษาใด?

นักศึกษาต่างชาติระดับปริญญาโทศึกษาในมหาวิทยาลัยต่างๆ 75 แห่งทั่วประเทศ แยกเป็นมหาวิทยาลัยของรัฐ 43 แห่งและเอกชน 32 แห่ง 15 ลำดับแรกของมหาวิทยาลัยที่มีนักศึกษาต่างชาติระดับปริญญาโทมากที่สุด ได้แก่ มหาวิทยาลัยมหิดล มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มหาวิทยาลัย

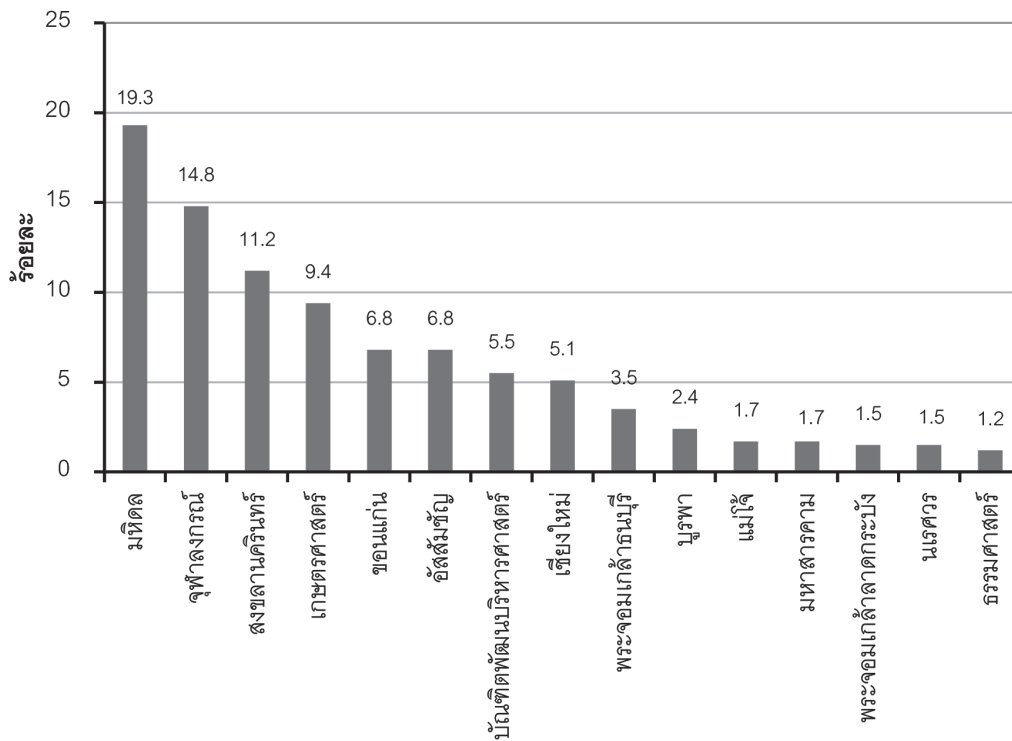
เกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ มหาวิทยาลัยเว็สเตอร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น มหาวิทยาลัยมหาสารคาม มหาวิทยาลัยกรุงเทพ มหาวิทยาลัยบูรพา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพายัพ มหาวิทยาลัยรามคำแหง และมหาวิทยาลัยหอการค้าไทย ซึ่งครอบคลุมนักศึกษาต่างชาติถึงร้อยละ 72 ของทั้งหมด (รูป 3) เป็นที่น่าสนใจว่า จาก 15 ลำดับมหาวิทยาลัยที่มีนักศึกษาต่างชาติสูงสุดนี้ มีอยู่ 5 ลำดับที่เป็นของมหาวิทยาลัยเอกชน ประกอบด้วย มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ มหาวิทยาลัยเว็สเตอร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ มหาวิทยาลัยพายัพ และมหาวิทยาลัยหอการค้าไทย (ลำดับ 2, 7, 10, 13 และ 15 ตามลำดับ)

รูป 3 สถาบันการศึกษา 15 ลำดับแรกที่มีนักศึกษาต่างชาติระดับปริญญาโทมาศึกษา

สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาเอก 721 คนนั้น ศึกษาอยู่ในมหาวิทยาลัยต่างๆ 33 แห่งทั่วประเทศ แยกเป็นมหาวิทยาลัยของรัฐ 22 แห่งและของเอกชน 11 แห่ง มหาวิทยาลัยที่มีนักศึกษาต่างชาติระดับปริญญาเอกมากที่สุด 15 ลำดับแรกนั้น มีเพียงแห่งเดียวที่เป็นมหาวิทยาลัยเอกชน คือ มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ ซึ่งมีนักศึกษาสูงสุดเป็นลำดับ 6 สำหรับมหาวิทยาลัย 5 ลำดับแรกซึ่งเป็นมหาวิทยาลัยของรัฐทั้งหมดมีสัดส่วนนักศึกษาต่างชาติระดับปริญญาเอกตามลำดับดังนี้ มหาวิทยาลัยมหิดลร้อยละ 19 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยร้อยละ 15 มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ร้อยละ 11 มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ร้อยละ 9 และมหาวิทยาลัยขอนแก่นร้อยละ 7 (รูป 4)

รูป 4 สถาบันการศึกษา 15 ลำดับแรกที่มีนักศึกษาต่างชาติระดับปริญญาเอกมาศึกษา

ใช้ทุนอะไรในการศึกษา?

ทุนที่ใช้ในการศึกษาสำหรับนักศึกษาต่างชาติในระดับปริญญาโท คือ ทุนจากหน่วยงานไทย ทุนจากหน่วยงานต่างประเทศ และทุนส่วนตัว เมื่อวิเคราะห์ในภาพรวมทุนแต่ละประเภทของนักศึกษา 15 ประเทศที่มีนักศึกษามากที่สุดที่มาศึกษาในไทยและได้รับทุนในแต่ละประเภทพบว่า นักศึกษาต่างชาติมากกว่าร้อยละ 50 ได้รับทุนการศึกษาจากหน่วยงานไทยและทุนจากหน่วยงานของต่างประเทศ นักศึกษาที่เหลือมีเพียงร้อยละ 35-42 เท่านั้นที่ใช้ทุนส่วนตัวเพื่อการศึกษา ในส่วนของทุนการศึกษาที่ได้รับ พบว่านักศึกษาต่างชาติได้รับทุนการศึกษาจากหน่วยงานไทยมากกว่าทุนจากหน่วยงานต่างประเทศ ซึ่งนักศึกษาภูมิกานได้รับทุนการศึกษาจากหน่วยงานไทยมากที่สุดถึงร้อยละ 43 ถ้าเทียบกับจำนวนนักศึกษาของแต่ละประเทศที่มาศึกษา ในกรณีนี้โอกาสที่นักศึกษาต่างชาติได้รับทุนจากหน่วยงานไทยมีมากกว่าเนื่องจากมีจำนวนทุนให้กับนักศึกษามากกว่า นักศึกษาจีนมาศึกษาด้วยทุนส่วนตัวร้อยละ 42 ทุนที่ได้รับจากหน่วยงานไทยร้อยละ 36 และหน่วยงานต่างประเทศร้อยละ 21 แต่นักศึกษาลาวและเวียดนามร้อยละ 37 และนักศึกษาภูมิกานร้อยละ 43 มาศึกษาด้วยทุนหน่วยงานไทย อินโดนีเซียร้อยละ 30 อินเดียร้อยละ 32 และเนปาลร้อยละ 31 มาศึกษาด้วยทุนหน่วยงานต่างประเทศ (ตาราง 1)

ตาราง 1 ร้อยละของนักศึกษาต่างชาติระดับปริญญาโท 15 ลำดับประเทศแรก จำแนกตามทุนที่ใช้ในการศึกษา

ประเทศ	ทุน หน่วยงานไทย	ทุนหน่วยงาน ต่างประเทศ	ทุนส่วนตัว	รวม (N)
จีน	36.4	21.4	42.2	100 (835)
ลาว	37.4	21.4	41.2	100 (495)
พม่า	34.5	27.5	38.0	100 (411)
เวียดนาม	37.2	23.2	39.6	100 (328)
อินโดนีเซีย	34.4	30.1	35.5	100 (186)
กัมพูชา	35.4	22.6	42.1	100 (164)
อินเดีย	31.9	31.9	36.2	100 (116)
เนปาล	33.3	31.3	35.4	100 (99)
ภูฏาน	42.6	14.8	42.6	100 (94)
บังกลาเทศ	33.8	29.4	36.8	100 (68)
ฝรั่งเศส	33.9	30.5	35.6	100 (59)
ฟิลิปปินส์	34.5	27.6	37.9	100 (58)
เยอรมนี	24.5	34.0	41.5	100 (53)
ศรีลังกา	31.3	31.3	37.4	100 (48)
เกาหลีใต้	33.3	26.0	40.7	100 (27)

ที่มา: คำนวณจากข้อมูลนักศึกษาต่างชาติที่ศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา กรกฎาคม 2554 – กรกฎาคม 2555

นักศึกษาต่างชาติที่มาศึกษาในระดับปริญญาเอกในไทย ผลการวิเคราะห์ในภาพรวมของทุนแต่ละประเภทของนักศึกษาทั้ง 15 ประเทศที่มาศึกษาในไทยมากที่สุด 15 อันดับ พบว่า นักศึกษาต่างชาติมากกว่าร้อยละ 50 ได้รับความการศึกษา โดยทุนที่ได้รับเป็นทุนจากหน่วยงานไทยและทุนจากหน่วยงานต่างประเทศ ยกเว้นเกาหลีใต้ที่ได้รับทุนการศึกษา (ทุนจากหน่วยงานไทยและทุนจากหน่วยงานต่างประเทศ) และใช้ทุนส่วนตัวร้อยละ 50 เท่ากัน นักศึกษาที่เหลือมีประมาณร้อยละ 33 – 46 เท่านั้นที่ใช้ทุนส่วนตัว ในส่วนของทุนการศึกษาที่ได้รับ พบว่ามีนักศึกษาต่างชาติได้รับทุนการศึกษาจากหน่วยงานไทยมากกว่าทุนจากหน่วยงานต่างประเทศ ซึ่งนักศึกษาอินโดนีเซียได้รับทุนการศึกษามากกว่าร้อยละ 60 โดยนักศึกษาอินโดนีเซียมาศึกษาด้วยทุนที่ได้รับจากหน่วยงานไทยร้อยละ 35 ทุนต่างประเทศร้อยละ 30 และที่เหลือใช้ทุนส่วนตัวเพียงร้อยละ 36 นักศึกษาต่างชาติอื่น เช่น นักศึกษาจีนร้อยละ 37 ลาวและเวียดนามร้อยละ 38 และนักศึกษาพม่าร้อยละ 33 มาศึกษาด้วยทุนหน่วยงานไทย (ตาราง 2)

ตาราง 2 ร้อยละของนักศึกษาต่างชาติระดับปริญญาเอก 15 ลำดับประเทศแรก จำแนกตามทุนที่ใช้ในการศึกษา

ประเทศ	ทุนหน่วยงาน ไทย	ทุนหน่วยงาน ต่างประเทศ	ทุนส่วนตัว	รวม (N)
อินโดนีเซีย	34.7	29.6	35.7	100 (98)
จีน	36.6	21.9	41.5	100 (82)
ลาว	37.8	21.7	40.5	100 (74)
เวียดนาม	38.4	23.2	38.4	100 (73)
พม่า	33.3	26.1	40.6	100 (69)
อินเดีย	35.0	32.5	37.5	100 (40)
บังกลาเทศ	32.4	29.4	38.2	100 (34)
เนปาล	30.3	30.3	39.4	100 (33)
กัมพูชา	36.8	21.1	42.1	100 (19)
มาเลเซีย	28.6	28.6	42.8	100 (14)
ฟิลิปปินส์	30.8	23.1	46.1	100 (13)
ปากีสถาน	36.4	18.2	45.4	100 (11)
เยอรมนี	33.3	22.2	44.5	100 (9)
เกาหลีใต้	25.0	25.0	50.0	100 (8)
ภูฏาน	33.3	33.3	33.4	100 (6)

ที่มา: คำนวณจากข้อมูลนักศึกษาต่างชาติที่ศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา กรกฎาคม 2554 – กรกฎาคม 2555

อภิปรายและสรุป

ในระดับปริญญาโทผลการศึกษาพบว่าส่วนใหญ่จะเป็นนักศึกษาที่มาจากอาเซียน และนักศึกษาจีนมีมากที่สุด ในจำนวนนักศึกษาต่างชาติทั้งหมดที่ศึกษาระดับปริญญาโท มีความต่างกับลำดับที่สองคือนักศึกษาลาวค่อนข้างมาก โดยมีส่วนต่างถึงร้อยละ 9 ส่วนลำดับที่ 2 จนถึงลำดับที่ 4 ซึ่งมีลาว พม่า และเวียดนาม จำนวนของนักศึกษาที่เข้ามาเรียนไม่มีความต่างมากนัก และลำดับที่ 5 คือประเทศอินโดนีเซีย จนถึงอันดับที่ 15 คือเกาหลีใต้ไม่มีความต่างในจำนวนนักศึกษามากนักเช่นกัน ส่วนในระดับปริญญาเอกนักศึกษาวอินโดนีเซียมีมากที่สุด ในจำนวนนักศึกษาต่างชาติทั้งหมดในระดับปริญญาเอก ซึ่งมีความต่างกับลำดับที่สองคือนักศึกษาจีนไม่มากนัก โดยมีส่วนต่างเพียงร้อยละ 2.2 เท่านั้น ลำดับที่ 2 ถึงลำดับที่ 5 คือพม่า มีขนาดนักศึกษาที่ใกล้เคียงกัน

ขนาดของนักศึกษาต่างประเทศที่เข้าศึกษาต่อในระดับปริญญาโทไม่มีความต่างมากนักในลำดับของสถาบันที่มีนักศึกษาเข้าศึกษาอันดับที่ 1-3 ซึ่งเป็นสถาบันอุดมศึกษาที่ตั้งอยู่ในกรุงเทพมหานครที่ได้เปรียบในแง่ของที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ เพราะสถาบันการศึกษาได้ตั้งอยู่ใจกลางเมืองที่มีความเจริญสูงทางด้านเศรษฐกิจ การศึกษาและเทคโนโลยี สาธารณูปโภคและสาธารณูปการ แต่จะมีความต่างอยู่พอสมควรสำหรับจำนวนนักศึกษาที่อยู่ในสถาบัน

อุดมศึกษาลำดับถัดลงมา โดยที่อันดับที่ 1 ของสถาบันที่มีนักศึกษามากที่สุดจะต่างจากลำดับที่ 4 ถึงร้อยละ 7 ส่วนจำนวนนักศึกษาต่างประเทศในสถาบันอุดมศึกษาระหว่างลำดับที่ 4 และลำดับที่ 15 นั้นมีขนาดที่ใกล้เคียงกัน ขนาดของนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาสามารถสะท้อนให้เห็นความต้องการเลือกเข้าศึกษาของนักศึกษาชาวต่างประเทศได้พอสมควร นักศึกษาต่างประเทศที่เข้าศึกษาต่อในระดับปริญญาเอกมีความต่างกันพอสมควร ในลำดับของสถาบันที่มีนักศึกษามาเข้าศึกษาระหว่างลำดับที่ 1-2 จะมีช่วงห่างของความต่างอยู่ที่ร้อยละ 5 ของนักศึกษาที่อยู่ในสถาบันอุดมศึกษาลำดับถัดลงมา โดยที่ลำดับที่ 1 ของสถาบันที่มีนักศึกษามากที่สุดจะต่างจากลำดับที่ 4 ที่ร้อยละ 10 ส่วนจำนวนนักศึกษาต่างประเทศในสถาบันอุดมศึกษาระหว่างลำดับที่ 4 จนถึงลำดับที่ 8 นั้นเป็นกลุ่มของสถาบันที่มีขนาดนักศึกษใกล้เคียงกัน และกลุ่มสุดท้ายระหว่างลำดับที่ 9 จนถึงลำดับที่ 15 จะมีขนาดของนักศึกษาใกล้เคียงกัน ขนาดของนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาสามารถสะท้อนให้เห็นความต้องการเลือกเข้าศึกษาของนักศึกษาชาวต่างประเทศได้พอสมควร

ช่วงกรกฎาคม 2554 – กรกฎาคม 2555 นักศึกษาต่างประเทศที่เข้าศึกษาต่อในระดับปริญญาโทไม่มีความต่างมากนักในลำดับของสถาบันที่มีนักศึกษามาเข้าศึกษามากที่สุดตั้งแต่ลำดับที่ 1-3 ซึ่งเป็นสถาบันอุดมศึกษาที่ตั้งอยู่ในกรุงเทพมหานคร โดยเป็นมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ 2 แห่ง คือ มหาวิทยาลัยมหิดลร้อยละ 12 และจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยร้อยละ 10 มหาวิทยาลัยเอกชน 1 แห่ง คือ มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญร้อยละ 10 เช่นกัน ในระดับปริญญาเอกสถาบันที่มีนักศึกษามาเข้าศึกษาอันดับที่ 1-3 คือมหาวิทยาลัยของรัฐทั้ง 3 แห่งคือ มหาวิทยาลัยมหิดลร้อยละ 19 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยร้อยละ 15 และมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ร้อยละ 11

แหล่งทุนและการได้รับทุนมีความสำคัญต่อการมาศึกษา (Bartlett, 2011) แหล่งทุนที่ใช้ในการศึกษาสำหรับนักศึกษาต่างชาติในระดับปริญญาโท ทุนแต่ละประเภทที่นักศึกษามาศึกษาในประเทศไทย พบว่า นักศึกษาจีน มาด้วยทุนที่ได้รับจากหน่วยงานไทยร้อยละ 36 และหน่วยงานต่างประเทศร้อยละ 21 (ได้รับทุนการศึกษาร้อยละ 57) มาศึกษาด้วยทุนส่วนตัวเพียงร้อยละ 42 ส่วนนักศึกษาภูฏานร้อยละ 43 ลาว และนักศึกษาเวียดนามร้อยละ 37 มาศึกษาด้วยทุนหน่วยงานไทย ในระดับปริญญาเอก พบว่านักศึกษานิวซีแลนด์ได้รับทุนการศึกษามากกว่าร้อยละ 70 โดยแยกเป็นได้รับทุนจากหน่วยงานไทยร้อยละ 35 และมาศึกษาด้วยทุนหน่วยงานต่างประเทศร้อยละ 30 ที่เหลือทุนส่วนตัวมีเพียงร้อยละ 36 เท่านั้น นักศึกษาต่างชาติได้รับทุนการศึกษาจากหน่วยงานไทยมากกว่าทุนจากหน่วยงานต่างประเทศ ดังเช่น นักศึกษาจีนร้อยละ 37 ลาวและเวียดนามร้อยละ 38 และนักศึกษาพม่าร้อยละ 33 มาศึกษาด้วยทุนหน่วยงานไทย ในขณะที่ทุนจากหน่วยงานต่างประเทศที่นักศึกษามีได้เท่ากับร้อยละ 22 สำหรับนักศึกษาจีนและนักศึกษาลาว ร้อยละ 23 สำหรับนักศึกษาเวียดนาม และร้อยละ 26 สำหรับนักศึกษาพม่าที่ได้รับทุนการศึกษาจากหน่วยงานต่างประเทศ

กิตติกรรมประกาศ

ผู้เขียนขอขอบคุณสำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษาที่ได้ให้ความช่วยเหลือทางด้านข้อมูลของนักศึกษาต่างชาติในปี 2554-2555 ซึ่งเป็นข้อมูลหลักที่ใช้ในบทความนี้

เอกสารอ้างอิง

- กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ. ประเทศไทย โอกาสการศึกษาต่อต่างประเทศของนักศึกษาจีน. สืบค้นเมื่อ 22 พฤษภาคม 2558, จาก <http://www.ryt9.com/s/expd/809625>
- ธารินี พัชรเจริญพงศ์. (2554). ปัจจัยที่ใช้ในการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อระดับอุดมศึกษาหลักสูตรนานาชาติของนักศึกษาชาวต่างชาติในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล. วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี, ปทุมธานี.
- บัญญัติ สุขศรีงาม. (2546). นักศึกษาต่างชาติ เป้าหมายที่ต้องการเพื่อหารายได้เข้าประเทศ. *วารสารศึกษาศาสตร์*, 15(2): 1 – 12.
- ภัทณิดา พันธุมเสน. การศึกษาข้ามชาติ กำลังบุกเอเชีย. สืบค้นเมื่อ 23 พฤษภาคม 2558, จาก <http://www.npu.ac.th/gms/index.php/2012-02-29-13-14/item/45>
- มัทนา สานิตวิตร. การศึกษานานาชาติ แนวโน้มสดใส เริงขยายบริการรองรับการขยายตัว. สืบค้นเมื่อ 24 พฤษภาคม 2558, จาก <http://www.thaipr.net/general/250672>
- วลัย วัฒนศิริ. (2555). พฤติกรรมการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อที่ประเทศไทยในระดับอุดมศึกษานานาชาติของนักศึกษาประเทศอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง. กรุงเทพมหานคร: สุทธิปริทัศน์.
- สงขลานครินทร์. มหาวิทยาลัย. ม.อ. บัณฑิตา พร้อมรองรับนักศึกษาต่างชาติและเข้าสู่ประชาคมอาเซียน. สืบค้นเมื่อ 23 พฤษภาคม 2558, จาก <http://w08.psu.ac.th/node/5267>
- สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2551). นักศึกษาต่างชาติที่ศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาในสังกัดและในกำกับสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา ปีการศึกษา 2551. กรุงเทพมหานคร: สำนักยุทธศาสตร์อุดมศึกษาต่างประเทศ.
- สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2557). นักศึกษาต่างชาติที่ศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาในสังกัดและในกำกับสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา ปีการศึกษา 2555. กรุงเทพมหานคร: สำนักยุทธศาสตร์อุดมศึกษาต่างประเทศ.
- ผู้จัดการออนไลน์. เจาะลึก 5 มหาวิทยาลัยชั้นนำบุกตลาดอาเซียน. สืบค้นเมื่อ 23 พฤษภาคม 2558, จาก <http://www.manager.co.th/Home/ViewNews.aspx?NewsID=9550000146236>
- ศูนย์สารสนเทศยุทธศาสตร์ภาครัฐ. (2556). มหาวิทยาลัยไทยกับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน, กรุงเทพมหานคร: สำนักงานสถิติแห่งชาติ.
- Barlett, L. (2011). South – south migration and education: The case of people of Haitian descent born in the Dominican Republic, *A Journal of Comparative and International Education*, 42(3): 393 – 414.
- Chang, C.T. (2004). *Internationalization development of Thailand’s higher education: Positioning Thailand as an international education center for the ASEAN Region*. Bangkok: Sripatum International College.